

Відгук
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора
Кучай Олександра Володимировича
на дисертаційне дослідження
Романенко Наталії Михайлівни на тему:
**«Теорія і методика формування професійної компетентності логістики у
майбутніх фахівців інфокомунікацій»**
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження зумовлена процесами глобалізації, ускладненням логістичних систем та логістичної інфраструктури, технологічними трансформаціями, динамічністю ринку логістичних інфокомунікацій; технологічними інноваціями у сфері логістики та формуванням глобальної архітектури цифровізації; соціально-економічними та еколого-безпековими викликами сталого розвитку у сферах логістики, освіти, науки й інноватики, а також належного врядування; соціальними потребами населення, пов'язаними з підвищенням довіри до державних інституцій та забезпеченням якості життя; соціальною турбулентністю, зумовленою зміною клімату, економічною кризою, соціальною нерівністю, воєнним станом, вимушеною міграцією та екологічною небезпекою природних і антропогенних ризиків; посиленням вимог до конкурентоспроможності фахівців сфери інфокомунікацій і зв'язку в умовах глобальної підприємницької конкуренції у сфері логістики; інтенсивною розбудовою цифрової архітектури та розширенням функціонального впливу інфокомунікацій на логістичну сферу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (2018–2026 рр.), наукові дослідження здійснено у межах зведеного плану науково-дослідних робіт у сфері освіти, науки та інноватики «Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку» (0122V000046 №10/22-24) Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Тему дисертаційної роботи затверджено Вченою радою НПУ імені М.П. Драгоманова (протокол № 9 від 30 грудня 2015 року).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертанткою здійснено теоретичний, структурно-логічний і дефінітивний, ретроспективний та лінгвістичний аналізи тезаурусу формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій; проведено контент- і формально-логічний аналізи нормативно-правового та технічного регулювання процесу формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій; встановлено роль та функціональне призначення інфраструктури сфери логістики інфокомунікацій для галузі зв'язку та окреслено середовище професійної зайнятості майбутніх фахівців

засобами структурно-організаційного і структурно-функціонального аналізів; розроблено та обґрунтовано зміст і структуру сформованості професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій та визначено рівні її сформованості засобами діагностики розробленого критеріального апарату; розроблено, обґрунтовано та здійснено праксеологічну перевірку ефективності структурно-функціональної моделі процесу формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій.

Нові факти, одержані здобувачем. Вважаємо, що дисертаційне дослідження Романенко Наталії Михайлівни є комплексним, у якому вперше: уточнено завдяки теоретичному і структурно-логічному аналізу тезаурусу педагогічної проблеми формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій у академічно визначених концептуальних підходах (компетентнісний (цифрово-орієнтований), ІКТ-орієнтований, соціотехнологічний (управлінсько-комунікаційний), освітньо-цифровий (студентоцентрований), системно-інформаційний, інформаційно-аналітичний, професійно-комунікаційний (соціокультурний інноваційний) та логістико-компетентнісний (міждисциплінарний управлінський)) комплексу складових понять – «логістика», «логістична система», «підсистеми логістики», «логістична сфера», «функціональні напрями логістики», «тенденції розвитку сфери логістики», «майбутній фахівець», «інфокомунікації», «види інфокомунікацій», «майбутні фахівці інфокомунікацій», «логістика інфокомунікацій у галузі зв'язку» та «професійна компетентність майбутніх фахівців інфокомунікацій» з огляду авторського бачення; визначено та розкрито у ході лінгвістичного (у 26-ти мов світу) та дефінітивного аналізу полімовного тлумачення поняття «логістика» за характерними категоріями (технологічності, когнітивності, аксіологічності та системності) його трактування; *виокремлено* в ретроспективі дослідження етапи становлення та розвитку логістики як галузі науки і знань та сфери економічної діяльності (протологістичний військовий; військово-логістичний; функціонально-операційний; інтеграційний; цифровий); встановлено зміст та функціональне призначення контентів нормативно-правового та технічного регулювання сфери логістики інфокомунікацій галузі зв'язку та сфери освіти, науки й інноватики засобами формально-логічного аналізу; встановлено роль і функції сфери логістики інфокомунікацій у галузі зв'язку та визначено можливості зайнятості майбутніх і задіяних фахівців інфокомунікацій у професійному середовищі працевлаштування; розроблено та обґрунтовано архітектуру (змісту і будови) сформованості професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій з таксономічною спробою систематизації компетенцій і здатностей у інформаційно-технологічних організаційно-управлінських, системно-аналітичних, інформаційно-комунікаційних, креаційних та інноваційних, професійно-етичних, семантичних аспектах забезпечення бажаного рівня її сформованості з узгодженням сфери логістики інфокомунікацій у галузі зв'язку; розроблено освітній компонент «Логістика» (з методичним органайзером та інформаційно-технологічним забезпеченням) для першого (бакалаврського)

рівня освіти, галузі знань 17 «Електроніка та телекомунікації» спеціальності 172 «Телекомунікації та радіотехніка», здійснено добір засобів правового та технічного регулювання професійної підготовки майбутніх фахівців інфокомунікацій; розроблено, обґрунтовано та праксеологічно перевірено структурно-функціональну модель формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій у синергії підсистем (цільової, нормативно-правової, організаційно-методичної, спеціально-змістової функціональної, технологічної та релевантної) засобами діагностики розробленого критеріального апарату (критеріїв – аксіологічно-мотиваційним, інформаційно-комунікаційним і функціонально-технологічним та за рівнями її сформованості – низьким, середнім, високим) у визначених педагогічних умовах (соціальної відповідальності, професійної культури та належного врядування); сформульовано у авторському трактуванні «процес формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій»; подальшого розвитку набули теоретичні, методичні та практичні аспекти формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій для галузі зв'язку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Проведений аналіз змісту дисертаційного дослідження, а також публікацій дисертантки виступає у якості підстави для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів. Методологічно обґрунтовано визначення мети, основні завдання і методи дослідження. Завдання дослідження сформульовано методологічно грамотно. У вступі до дисертації досить чітко й науково коректно схарактеризовано особистий внесок дисертантки. Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів і висновків зумовлена теоретико-методологічним підходом дослідниці і застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів наукового пошуку.

Романенко Н.М. на наш погляд, правильно визначила об'єкт, предмет та мету дослідження. Вражає ґрунтовність теоретичних положень та практичних напрацювань, викладених в дисертації. Усе це створило необхідні умови для оптимального вибору стратегії наукового пошуку та його ефективної реалізації.

Одержані дані та результати їх опрацювання вказують на ефективність обраної наукової траєкторії дослідження. Відзначимо, що новизна і вірогідність загальних висновків дисертаційного дослідження авторки забезпечені методологічною обґрунтованістю вихідних положень, використанням адекватних методів, аналізом значного обсягу науково-педагогічних джерел з метою формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: розроблено та обґрунтовано зміст і структуру професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій галузі знань 17 «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації» (нині – G Інженерія, виробництво та будівництво) спеціальності 172 «Електронні

комунікації та радіотехніка» (нині – G5 Електроніка, електронні комунікації, приладобудування та радіотехніка) з критеріальним апаратом оцінювання рівнів її сформованості; розроблено освітній компонент «Логістика» (зміст і структуру робочої програми, силабус з методичним органайзером і засобами інформаційно-технологічного забезпечення) для першого (бакалаврського) рівня освіти, галузі знань 17 «Електроніка та телекомунікації», спеціальності 172 «Телекомунікації та радіотехніка»; розроблено навчальні програми та методичні рекомендації дисциплін «Технології поштового зв'язку» та «Інформаційні технології поштового зв'язку» для підготовки молодших фахових бакалаврів спеціальності 172 «Електронні комунікації та радіотехніка», галузі знань 17 «Електроніка, автоматизація та електронні комунікації».

Основні положення та результати дослідження впроваджено у організацію освітнього процесу Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, Національного університету «Київський авіаційний інститут» та КПІ імені Ігоря Сікорського.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Стиль викладу й аналізу проміжних і кінцевих результатів дослідження, наукових положень і висновків є обґрунтованим на теоретичному і методологічному рівнях. Дисертація складається з анотації українською й англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації відповідає вимогам, серед них відповідного тексту в осяжному об'ємі.

У першому розділі **«Теоретичні аспекти формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікації»** здійснено аналізування: теоретичний і структурно-логічний – обґрунтування педагогічної проблеми дослідження; проведено дефінітивний, ретроспективний і лінгвістичний – визначення тезаурусу формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій; контент- і формально-логічний – нормативно-правового та технічного регулювання процесу формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій для галузі зв'язку. Завдяки ретроспективному аналізу стану і розробленості суспільного феномену «логістики» розкрито зміст і еволюційну семантику галузі науки і знань та сфери економічних видів діяльності – логістики у етапах її концептуального становлення та розбудови: протологістичний військовий – зародження античних уявлень як засобу раціоналізації організаційної діяльності; військово-логістичний – інституціоналізація як системи ресурсозабезпечення військової діяльності; функціонально-операційний – адаптація логістичного підходу в економіці та управлінні логістичними процесами; інтеграційний – системна інтеграція логістичної діяльності та менеджменту в сфері логістики; цифровий – діджиталізація логістики на сучасному етапі цивілізаційного розвитку в умовах соціальної турбулентності.

Встановлено значення нормативно-правового та технічного регулювання у забезпеченні формування професійної компетентності

логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій (у неперервній професійній підготовці ЗВО) за допомогою контент- та формально-логічного аналізу; визначено роль міжнародних уповноважених, асоційованих та афілійованих інституцій, які регулюють правила логістики, об'єднують професійні асоціації, розробляють і впроваджують галузеві стандарти логістики за функціональним призначенням уповноважених їх юрисдикції та з огляду практичного значення у забезпеченні змісту, методичного й інформаційно-технологічного сервісу модернізації та удосконалення як освітніх програм підготовки майбутніх фахівців інфокомунікацій для галузі зв'язку, так і робочих програм специфіки організації експериментального майданчика дисертаційного дослідження

У другому розділі **«Методичні аспекти формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій»** визначено та науково обґрунтовано роль і функції логістики інфокомунікацій у галузі зв'язку; розроблено зміст і структуру професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій; розроблено й впроваджено в освітній процес освітній компонент «Логістика» з методичним органайзером та інформаційно-технологічним забезпечення для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 17 «Електроніка та телекомунікації», спеціальності 172 «Телекомунікації та радіотехніка».

Визначено основні види інфокомунікацій у логістичній сфері за класифікаційними ознаками – систем менеджменту постачання, технологій автоматизації та АСК менеджменту запасів, ГІС, ресурсного менеджменту мінімізації витрат, специфіки клієнтоорієнтованих мереж для галузі зв'язку: системи інфокомунікаційних, процесно-апаратних комплексів; Інтернет-сервісної підтримки з доступом до Інтернету та обґрунтовано їх роль у забезпеченні інформаційного трансферу й функціонування телекомунікаційної інфраструктури.

Виокремлено здатності та компетенції, що формуються при опануванні цифрових та педагогічних технологій: цифрова і технологічна грамотність; систематичне і критичне мислення, параметральної метрики оцінювання якості й безпеки доцільних рішень у галузі інфокомунікацій; комунікаційні компетенції для забезпечення розвиненості ефективного спілкування, конструктивного усного і письмового діалогу з клієнтами і замовниками в сфері надання логістичних послуг, галузі зв'язку та інфокомунікацій; проєктні компетенції як здатність планування, організації і втілення проєктів зі впровадженням ІКТ; креативні й інноваційні компетенції застосування інновацій у проєктній діяльності галузі інфокомунікацій; самоосвіта та самоменеджмент як здатність до самостійного опанування сучасних наукових знань та професійного розвитку завдяки сучасним технологіям у сфері логістики інфокомунікацій галузі зв'язку; організаційно-управлінські компетенції планування та управління часом, кадрами, ресурсозабезпеченням у проєктній діяльності функціонального призначення. Обґрунтовано роль професійної підготовки майбутніх фахівців з інфокомунікацій у забезпеченні належного врядування сфери логістики в умовах воєнного стану та повоєнного

відновлення України: формування професійних, цифрових, аналітичних і комунікативних компетентностей; забезпечення готовності до впровадження інноваційних ІКТ; розвиток здатності до адаптації в кризових умовах; управління логістичними процесами на засадах сталого розвитку; забезпечення ефективної міжвідомчої та міжнародної взаємодії у сфері логістики.

Розроблено зміст і структуру професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій. Запропоновано зміст та структуру освітнього компонента «Логістики»: 1) Вступ до логістики: тезаурус, історична ретроспектива становлення і розвитку сфери логістики; роль логістики в економічній діяльності (за видами призначення); 2) Менеджмент логістики; 3) Транспортні системи логістики; 4) Роль складів у сфері логістики; 5) Менеджмент запасів і товарообігу; 6) Логістичні інформаційні системи і мережі; 8) Стратегія сталого розвитку в сфері логістики; Запропоновано зміст і структуру силабусу освітнього компонента «Логістика»; систематизовано перелік тем і видів навчальних заходів з курсу «Логістика»

У третьому розділі **«Розроблення, обґрунтування та праксеологічна перевірка структурно-функціональної моделі формування професійної компетентності логістики майбутніх фахівців інфокомунікацій»** спроектовано та обґрунтовано структурно-функціональну модель формування професійної компетентності логістики майбутніх фахівців інфокомунікацій у синергії цільової, нормативно-правової, організаційно-методичної, спеціально-змістової функціональної, технологічної та релевантної підсистем у визначених педагогічних умовах (соціальної відповідальності, професійної культури фахівців інфокомунікацій та належного врядування сфери логістики). Експериментальним майданчиком педагогічного дослідження обрано ЗВО – Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, Національний університет «Київський авіаційний інститут» та Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського.

Здійснено праксеологічний аналіз структурно-функціональної моделі процесу формування професійної компетентності логістики майбутніх фахівців інфокомунікацій згідно критеріального апарату за критеріями – аксіологічно-мотиваційним, інформаційно-комунікаційним та функціонально-технологічним та на рівнях – низький, середній та високий

Слід відзначити, що загальні висновки відповідають поставленим завданням, обґрунтованість і переконливість яких засвідчують самостійність і логічність суджень, достатню наукову підготовленість здобувача. Список використаних джерел зроблено з дотриманням встановлених вимог. Рівень узагальнення результатів педагогічного наукового пошуку свідчать про його зрілість як дослідниці.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження відображено у 9 публікаціях, серед них 2 статті у наукових фахових педагогічних виданнях України, 3 статті у зарубіжних наукових

періодичних виданнях, з них 2 – у виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних WOS та 4 наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації у матеріалах конференцій.

Дискусійні положення, зауваження і побажання до змісту дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи наукове й практичне значення дисертаційної праці Романенко Наталії Михайлівни, висловимо певні зауваження й побажання:

1. У розділі 1 «Теоретичні аспекти формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій», підрозділі 1.2 «Дефінітивний та лінгвістичний аналіз тезаурусу дослідження формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій» встановлено класифікаційні ознаки критеріїв змісту та структури визначення логістики, виокремлені за чотирма категоріями: I – технологічність – опис операційних, технічних і процесних характеристик логістики; II – когнітивність – акцент на плануванні, управлінні інформацією та прийнятті рішень; III – аксіологічність – ціннісний вимір, що охоплює ефективність, якість, клієнтоорієнтованість; IV – системність – розгляд логістики як інтегрованої системи (ланцюгів постачання, потоків). Водночас недостатньо чітко представлено, яким чином найпоширеніші визначення логістики розподілено за зазначеними категоріями та які з них є домінантними у процесі формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій.

2. У 1 розділі «Теоретичні аспекти формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій», підрозділі 1.2 «Дефінітивний та лінгвістичний аналіз тезаурусу дослідження формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій» недостатньо чітко розмежовано соціально-філософське бачення понять «логіка» та «логістика», що має значення у реалізації процесного підходу до логіки організації формування професійної компетентності логістики майбутніх фахівців інфокомунікацій як цілісного процесу.

3. У розділі 2 «Методичні аспекти формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікації», підрозділі 2.3. «Встановлення змісту і структури професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій» не виокремлено виховну компоненту та недостатньо розкрито її роль у забезпеченні сформованості професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій.

4. У розділі 2 «Методичні аспекти формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікації», підрозділі 2.1 «Визначення ролі і функцій сфери логістики інфокомунікацій у галузі зв'язку» визначено та науково обґрунтовано роль і функції логістики інфокомунікацій у галузі зв'язку. Водночас доцільно було б розкрити місце та значення логістики у сфері освіти, науки й інновацій.

Враховуючи актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів, практичне значення зазначаємо, що дисертаційна робота: «Теорія і методика формування професійної компетентності логістики у майбутніх фахівців інфокомунікацій» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, повністю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради та встановленим вимогам, що висуваються до дисертацій (пункти 9, 11-14) «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року, зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 року та №1159 від 30.12.2015 року, № 567 від 27.07.2016 року, а її авторка, Романенко Наталія Михайлівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Олександр КУЧАЙ

Свідчую
про виконання
обов'язку
С.ГРИЩЕНКО